ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ & ਓਆਰ.ਐਸ.

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ ਆਫ ਯੂ.ਪੀ. & ਓਆਰ.ਐਸ.

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4811)

ਅਗਸਤ 01, 2022

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ, ਜੇ.ਜੇ.

ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 – ਵਿਕਲਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ – ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 07-05-1999 ਨੂੰ ਜੀ.ਓ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ ਖਰਾਬੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰੇਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯੂ.ਆਰ: ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਆਫ 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ; ਅਤੇ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ – ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ – ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਕਲਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜੋ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਖਰਾਬੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਦਾ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਕਸ਼ਮਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾਓਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਚੂੰਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਸਫਾਈ-ਕਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਕਸ਼ਮਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣੀ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹਨਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

– ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 – ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਤੇ 16 – ਯੂ.ਪੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਆਫ 1993 – ਧਾਰਾ 3 – ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਨਿਯੁਕਤੀ – ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ:1. 7.5.1999 ਦੀ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਂਚੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

2.1. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਂਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾਪਨ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੈਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ।

2.2. 7.5.1999 ਦੀ ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅਪੰਗ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪਛਾਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।

2.3. 07.05.1999 ਦੀ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਵਿਊ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਸਤਹੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪੰਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾਓਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

3. ਚੂੰਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਭਾਵ, ਸਫਾਈ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ ਹੋਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹਨਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 18]

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4811 ਦਾ 2022.

ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 15.02.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਰਿਟ-ਏ ਨੰਬਰ 25148 ਦਾ 2018.

ਡਾ. ਮੇਨਕਾ ਗੁਰੁਸਵਾਮੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ, ਯਸ਼ ਐਸ. ਵਿਜੈ, ਉਤਕਰਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸੰਜੀਵ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ.

ਮਿਸ ਰੁਚਿਰਾ ਗੋਏਲ, ਆਦਿਤ ਜਯੇਸਭਾਈ ਸ਼ਾਹ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 15.2.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 7.5.1999 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਫਾਈ-ਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਲਈ 16.6.2008 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੋਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 16.6.2008 ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਰਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਫਾਈ-ਕਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ 1651 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 346 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ, 34 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਅਤੇ 445 ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ, ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੜਾਕੂਆਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ 50 ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ, ਅਜਿਹੀਆਂ 50 ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੁੱਲ ਵਿਜ਼ਾਰਤੀਆਂ ਦੇ 3% ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਰਾਖਵਾਂ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

4. ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 07.05.1999 ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੀ.ਓ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ

ਅਜਿਹੇ ਯੋਗ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਾਹਜਤਾ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਅਧੀਨ ਅਹੁਦੇ: ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਲਈ, ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੀ.ਓ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"3. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਾਹਜਤਾ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ (ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅਪਾਹਜ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੜਾਕੂਆਂ ਦੇ ਆਸਰਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ) (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1997 ਨੂੰ ਪਰਸੌਨੈਲ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੈ।

4. ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤੀ

ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ 'ਡੀ' ਪਛਾਣ			
1	ਡਾਫਟਰੀ, ਸੇਵਾਦਾਰ - ਸਟੈਂਪਰ ਹੈਂਡ	ਐਸ ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਈ	ਓ ਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ
2	ਚਪੜਾਸੀ, ਆਫਿਸ ਬੁਆਏ	ਐਸ ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਈ	ਓ ਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ
3	ਡਸਟਿੰਗ ਮੈਨ ਫਰਾਸ਼	ਐਸ ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਈ	ਓ ਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ
	ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਰਵਰ	ਐਸ ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਈ	ਓ ਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ
4	ਗੈਰ-ਕੁਸ਼ਲ ਦਫਤਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ	ਐਸ ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਈ	
5	ਡੁਪਲੀਕੇਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਸਾਈਕਲੋਸਟਾਇਲ ਮਸ਼ੀਨ ਆਪਰੇਟਰ ਆਪਰੇਟਰ,	-ਕਰੋ--ਕਰੋ-	-ਕਰੋ-

6	ਸਵੀਪਰ ਸੁੱਕਾ	-ਕਰੋ-	-ਕਰੋ-
7	ਸਵੀਪਰ ਗਿੱਲਾ	-ਕਰੋ-	-ਕਰੋ-
8	ਸਵੀਪਰ, ਸੀਵਰ	-ਕਰੋ-	-ਕਰੋ-
	ਵੀਪਰ ਕਲੀਨਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਓ.ਆਰ.ਐਸ.	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀ
9	ਵਾਟਰ ਕੈਰੀਅਰ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ
10	ਧੋਬੀ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਏ ਓ ਐਲ ਪੀ ਡੀਸ.ਸੀ
11	ਸਟੈਨਸਿਲਰ	ਐਸ.ਟੀ.ਐਸ.ਸੀ	V

ਅੰਤਿਕਾ

ਕੋਡ	ਫੰਕਸ਼ਨ
ਐੱਫ	1. ਹੇਰਾਫੇਰੀ (ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ
ਪੀ.ਪੀ	2. ਖਿੱਚਣ ਅਤੇ ਧੱਕਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ
ਐੱਲ	3. ਲਿਫਟਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ
ਕੇ.ਸੀ	4. ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਅਤੇ ਝੁਕ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ
ਬੀ	5. ਮੋੜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਕੰਮ
ਐੱਸ	6. ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ (ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ)
ਐਸ.ਟੀ	7. ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਕੰਮ
ਡਬਲਯੂ	8. ਤੁਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਕੰਮ
ਐਸ.ਈ	9. ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਕੰਮ
ਐੱਚ	10. ਸੁਣਨ/ਬੋਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ

ਅੰਤਿਕਾ

ਕੋਡ	ਫੰਕਸ਼ਨ
ਬੀ.ਐਲ.ਏ	(i) ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਪਰ ਬਾਹਾਂ ਨਹੀਂ
ਬੀ.ਐਲ.ਏ	(ii) ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ
	(a) ਕਮਜ਼ੋਰ
	(ਬੀ) ਪਕੜ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ
ਓ.ਐਲ	(iii) ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ
	(iv) ਇੱਕ ਲੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ (ਆਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਐਲ)
ਸੀ.ਐਲ	(a) ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਹੁੰਚ
	(ਬੀ) ਪਕੜ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ
	(c) ਅਟੈਕਸੀ
ਬੀ.ਐੱਚ	(vi) ਕਠੋਰ ਪਿੱਠ ਅਤੇ ਕੁੱਲ੍ਹੇ (ਬੈਠ ਜਾਂ ਝੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ)
ਐੱਫ ਟੀ	(vii) ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਸਰਤ - ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਥਕਾਵਟ
ਐਮ ਡਬਲਯੂ	viii) ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਸਰੀਰਕ।
ਆਈ ਸੀ	(ix) ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਆਮ
ਬੀ	(x) ਅੰਨ੍ਹਾ
ਪੀ.ਬੀ	(xi) ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ

ਡੀ	(xii) ਬੋਲ਼ੇ
ਪੀ.ਡੀ	(xiii) ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲ਼ੇ

ਉਪਰੋਕਤ ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਪਰ ਡਰਾਈ, ਸਵੀਪਰ ਵੈੱਟ, ਸਵੀਪਰ ਸੀਵਰ, ਸਵੀਪਰ ਕਲੀਨਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੂੰਗੇ ਜਾਂ ਅੱਧੇ ਗੂੰਗੇ ਹਨ। ਦਲਤਰੀ, ਅਟੈਂਡੈਂਟ, ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਬੁਆਏ, ਡਸਟਿੰਗ ਮੈਨ ਫਰਾਸ਼, ਪ੍ਰੈਸੈਸ ਸਰਵਰ ਆਦਿ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਸਮੇਤ ਜਮਾ ਕਰਵਾਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ ਦੀ 50% ਲੋਕੋ ਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਚੰਦਰਾਨੀ ਰਾਏ ਦੀ ਲੋਕੋ ਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਪੀਆਰਪੀਪੀ ਖੱਬੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅੰਗ 60%, ਬਾਲਾ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਸਕੂਲਰ ਡਿਸਟ੍ਰੋਫੀ ਪੀਆਰਪੀਪੀ ਸੱਜੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅੰਗ 70% ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 2018 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਦੇ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (i) ਅੰਨ੍ਹਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, (ii) ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ, ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਅਪੰਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤਿ-ਵਿਰੇਸ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਧਾਰਾ 32 ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਛਾਣਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਅਸਾਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 32 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਕਤ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੈ।"

ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 2(i) ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੰਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ 1993 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਸਾਰੇ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਦੇ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਰੇਕ (i) ਅੰਨ੍ਹਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ; (ii) ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ; ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

xx

xx

xx

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਵਿਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਦੇ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 4161/3-69-1(18)/24/97 ਮਿਤੀ 07.05.1999 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂ.ਪੀ. ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਪੀ. ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1993 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 1995 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

8.ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜੀ.ਓ. ਮਿਤੀ 7.5.1999 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

9.ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਿਸ ਰੁਚਿਰਾ ਗੋਏਲ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੀ.ਓ. ਮਿਤੀ 7.5.1999 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰਨ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਵੀਪਰ (ਸੁੱਕਾ, ਗੀਲਾ, ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਮਿਆਂ) ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਗੂੰਗੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਗੂੰਗੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਦਰਤੀ, ਅਟੈਂਡੈਂਟ, ਚਪਰਾਸੀ, ਦਫਤਰੀ ਲੜਕਾ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੀ.ਓ. ਮਿਤੀ 7.5.1999 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਿਸ ਗੋਏਲ ਨੇ ਸਿਵਲ

ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908' ਦੇ ਆਦੇਸ਼ XLII ਨਿਯਮ 33 ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10.ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੀ.ਓ. ਮਿਤੀ 8.12.2010 ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾਸ-IV ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ (ਤਕਨੀਕੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿੱਚੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸਿਰਫ ਆਊਟਸੋਰਸਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਕਲਾਸ-IV ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।

11. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਓ. ਜੋ ਕਿ 7.5.1999 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਤੇ 33 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

"32. ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ—ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ—

(a) ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਛਾਣਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ;

(b) ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਂਕਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ 'ਤੇ, ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੱਪਡੇਟ ਕਰਨੀ।

33. ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ—ਹਰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੇਤ੍ਰਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ,

ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ।"

12. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਤੇ 33 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

13. **ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਤੇ 33 ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਕੱਤਰ & ਅਨੁ. ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ & ਅਨੁ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:**

"2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 626" "29. ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਦੇ ਐਕਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜ਼ੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੈਪਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਅਧੀਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀ

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:**

"37. ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ 1% ਨੇਤਰਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

38.ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ 100 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ 100 ਪੋਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ

ਨੂੰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 3% ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1% ਨੂੰ ਨੇਤਰਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1 ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ 1 ਅਸਾਮੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਚਪੜਾਸੀ ਦੀ ਪੋਸਟ, ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਖਿਲਾਫ ਸਟੋਰ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਪੋਸਟ 'ਫਰਾਸ਼', ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵਲੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਸੰਬੰਧੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉਕਤ ਪੋਸਟ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੀ ਪੋਸਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਹੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ 1% ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀ ਜਾਵੇਗੀ।

15 **ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ** ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਅੰਨਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੁਣਨ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨਾਲ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੈਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ।

16. 7.5.1999 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਪਾਹਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ। ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਏ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪਛਾਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੂਚੀ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ 7.5.1999 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਜੀ.ਓ. ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰੇਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖਾਲੀਆਂ

ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 3% ਨੇਤਰਹੀਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੁਣਨ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਰ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।

17. ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 07.05.1999 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਝਲਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਪਾਹਜਤਾ, ਸੁਣਨ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ 1% ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰੇਗੀ। ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਵਰਗ ਦੀ ਪਛਾਣ

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਸਰਤ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨਾ, ਅਤਾਰਕਿਕ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

E 18. ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੀ.ਓ. ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾਓਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੂੰਕਿ ਸਫਾਈ-ਕਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵਿਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਜੀ.ਓ. ਦੀ ਤਾਰੀਖ 07.05.1999 ਵਿਜ਼ਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਸਾਮੀ ਸਫਾਈ-ਕਰਮੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

19. ਨਤੀਜਤਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗੰ.ਓ. ਦੀ ਤਾਰੀਖ 7.5.1999 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate